

Handläggare

Jazmine Hjorth Tegman
Telefon: 08-508 25 640
Karin Nordmark
Telefon: 08-508 25 281
Hanna Rossetti
Telefon: 08-508 25 911

Till

Socialnämnden
2022-02-22

Hur staden ska övergå till att bevilja fler insatser utan individuell behovsprövning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner rapporten som svar på kommunfullmäktiges uppdrag.
2. Socialnämnden beslutar om följande inriktning för fortsatt uppdrag under 2022:
 - Målgrupper som är i störst behov av tidiga insatser definieras och identifieras.
 - Målgruppernas behov beskrivs.
 - Nya arbetssätt för stadens socialtjänst utreds, att kunna bevilja tidiga insatser utan individuell behovsprövning.
3. Socialnämnden beslutar att överlämna rapporten till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

I Stockholms stads budget för 2021 fick socialnämnden i uppdrag att utreda *Hur socialtjänsten ska övergå till att bevilja fler insatser utan individuell behovsprövning, i enlighet med den föreslagna nya socialtjänstlagen, SoL*. Bakgrund till uppdraget är förslaget i slutbetänkandet *Hållbar socialtjänst*, om att kommunerna ska ges möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning.

Socialförvaltningen redogör i bilagd rapport för de behov, möjligheter och utmaningar som har identifierats. Förvaltningens förslag för vidare utredning, inom ramen för fortsatt uppdrag i budget för 2022, är att staden identifierar *vilka grupper av individer*

som är i störst behov av socialtjänstens tidiga insatser utan individuell behovsprövning. Vidare föreslås att staden ökar sin kunskap om *vilka behov* av tidigt stöd som identifierade grupper har, utifrån vad som är möjligt enligt förslaget till ny socialtjänstlag. Förvaltningen föreslår att ett förslag tas fram för på *vilket sätt* som stadens socialtjänst bör bevilja tidiga insatser utan individuell behovsprövning, om en ny socialtjänstlag träder i kraft.

Bakgrund

Bakgrunden till socialnämndens uppdrag är den översyn av socialtjänstlagen som regeringen beslutade om i april 2017. I slutbetänkandet *Hållbar socialtjänst*¹ föreslås att kommunerna ska ges möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning. Förslaget föreslås omfatta samtliga av socialtjänstens verksamhetsområden med undantag för verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd.

Slutbetänkandet har varit ute på remiss och remissvaren var Socialdepartementet tillhanda den 1 februari 2021. Någon tidplan för nästa steg finns i nuläget inte att tillgå.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 16 februari 2022. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 17 februari 2022.

Ärendet

I Stockholms stads budget för 2021 fick socialnämnden i uppdrag att utreda *Hur socialtjänsten ska övergå till att bevilja fler insatser utan individuell behovsprövning, i enlighet med den föreslagna nya socialtjänstlagen, SoL*. Uppdraget avser att bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål *En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla*, I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet (1.4).

Socialförvaltningen redogör i bilagd rapport för de behov, möjligheter och utmaningar som har identifierats när det kommer till hur staden ska övergå till att bevilja fler insatser utan individuell behovsprövning. I arbetet med aktuell rapport har förvaltningen genomfört workshops, besökt socialtjänstens berörda enhetschefer och nätverk, sammanställt remissvar för slutbetänkandet *Hållbar socialtjänst* och sammanställt stadens svar

på Sveriges kommuner och regioners, SKR:s, nationella kartläggning som genomfördes under 2021. Vidare har relevant forskning, rapporter och andra relevanta budgetuppdrag och projekt i staden beaktats. I syfte att få en fördjupad kunskap om de juridiska- och ekonomiska aspekterna som staden bör beakta, i aktuellt uppdrag, har stadsledningskontorets social och skoljuridiska enhet och ansvarig controller konsulterats.

Stadsdelsförvaltningarna och stadsövergripande verksamheters behov

Förvaltningen har i arbetet med uppdraget besökt samtliga av stadens berörda enhetschefsnätverk inom socialtjänsten samt genomfört workshops med chefer och medarbetare från stadsdelsförvaltningarna och stadens stadsövergripande verksamheter.

De fördelar som chefer och medarbetare har framfört, om möjligheten att bevilja insatser utan individuell behovsprövning, är bland annat:

- Möjligheten att arbeta mer förebyggande.
- Möjligheten att nå vissa målgrupper snabbt.
- Kunna nå fram med insatser till individer när de är motiverade.
- Bidra till en tillgängligare och öppnare socialtjänst.

Risk- och skyddsbedömningar

Ett behov som har lyfts, både vid workshops och vid besök i enhetschefsnätverk, är behovet av att kunna göra risk- och skyddsbedömningar samt behovet av att kunna dokumentera dessa. Cheferna framförde att behovet av att kunna dokumentera risk- och skyddsbedömningar i syfte att inte riskera den enskildes eller andras liv och hälsa är större än behovet av att införa fler insatser utan individuell behovsprövning inom ramen för befintlig socialtjänstlag. De insatser som verksamhetsområdet barn och unga, vid workshops och SKR kartläggning, visat intresse för att bevilja utan individuell behovsprövning är inte juridiskt möjliga att erbjuda utan individuell behovsprövning inom ramen för nuvarande lagstiftning.

Rätt stöd till rätt person

Vid workshops och i sammanställningen av remissvaren, från slutbetänkandet *Hållbar socialtjänst*, framfördes risken att individer i störst behov av stöd från socialtjänsten inte kommer att söka sig till socialtjänsten. Detta trots att fler insatser skulle erbjudas individer utan individuell behovsprövning. En rekommendation utifrån denna risk, som framgår av aktuell rapport, är att staden bör öka sin kunskap om *vilka* behov av tidigt stöd som bör tillgodoses i syfte att nå de grupper som är i störst behov av tidigt stöd från socialtjänsten. Staden behöver också överväga vilka insatser som är

lämpliga att bevilja utan individuell behovsprövning, utifrån vad som är möjligt enligt förslaget till ny socialtjänstlag.

Likställighet

Det framfördes vid workshop med stadsdelsförvaltningarna att de önskar centrala beslut, riktlinjer och anvisningar för att tidigt säkerställa att det blir så lika som möjligt för stadens invånare avseende att bevilja fler insatser utan individuell behovsprövning.

Utförare

Det framkommer i bilagd rapport att det finns farhågor kopplat till att enskilda individer, enligt lagförslaget, ska kunna vända sig direkt till privata utförare. Om staden övergår till att bevilja fler insatser utan individuell behovsprövning bör staden noga överväga om det är lämpligt att överlåta till privata utförare att avgöra om enskilda individer uppfyller villkoren för att ta del av en insats.

Uppföljning

Uppföljning av insatser är viktigt för den enskildes rättssäkerhet och staden ansvarar enligt socialtjänstlagen för att insatser genomförs med god kvalitet och att de kommunala skattemedlen används på rätt sätt. Staden behöver fortsättningsvis utreda och förslagsvis besluta om hur staden vill att detta ansvar ska se ut framöver, om fler insatser ska beviljas utan individuell behovsprövning. Det behöver tydliggöras vems ansvar det är att följa upp insatser som beviljas utan individuell behovsprövning.

Avgränsning äldreomsorg

Det är viktigt att framöver samverka med äldreförvaltningen i denna fråga i och med att förslaget även rör stadens äldreomsorg. En framgångsfaktor för ett lyckat genomförande, baserat på erfarenhet i tidigare uppdrag, är att samverka skett mellan berörda förvaltningar.

Stadens svar på Sveriges kommuner och regioners kartläggning

Som en del i förberedelserna för att kunna stötta kommunerna inför den föreslagna nya socialtjänstlagen, har SKR genomfört en nationell kartläggning av socialtjänstens insatser. I staden deltog verksamhetsområdena barn och unga, missbruk och beroende, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, funktionsnedsättning, socialpsykiatri samt äldreomsorg i kartläggningen. Utifrån att förslaget om ny socialtjänstlag omfattar nästan samtliga av socialtjänstens verksamhetsområden har avgränsningar gjorts i bilagd rapport. Av stadens 13 stadsdelsförvaltningar har samtliga svarat för alla verksamhetsområden som redovisas i aktuell rapport, äldreomsorgens svar redovisas inte.

I den sammanställning som förvaltningen har gjort av stadens svar framgår det att stadsdelsförvaltningarna generellt är positiva till att erbjuda fler insatser utan biståndsbeslut. I tabellen nedan redovisas stadsdelsförvaltningarnas svar på SKR:s fråga: *Om det sker en lagändring som möjliggör att kommunen erbjuder insatser inom ert verksamhetsområde utan biståndsbeslut, skulle ni vilja ge någon eller några insatser utan biståndsbeslut?*

Verksamhetsområde	Ja	Nej	Vet ej
Barn och unga	69	15	15
Funktionsnedsättning	92	0	8
Missbruk och beroende	92	8	0
Socialpsykiatri	69	23	8
VINR & HRV	77	23	0

Källa: SKR:s kartläggning av socialtjänstens insatser

I aktuell rapport redovisas mer ingående vilka insatser inom de olika verksamhetsområdena som stadsdelsförvaltningarna vill ha möjlighet att ge utan biståndsbeslut, om en ny socialtjänstlag träder i kraft.

Jämställdhetsanalys

Uppdraget rör både män och kvinnor. Av slutbetänkandet framgår det att de utsatta grupper av individer, som är svåra att nå, kan vara individer som är utsatta för prostitution, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck eller har en beroendeproblematik. Med andra ord utsatta grupper i stort behov av tidigt stöd, där flertalet av de utsatta är kvinnor.²

I slutbetänkandet *Hållbar socialtjänst* finns förslag på förändringar som innebär att det ska höra till socialtjänstens övergripande mål att främja jämställdhet i levnadsvillkor. Förslaget att staden ska kunna tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning behöver, vid ett genomförande, följas upp och utvärderas i förhållande till jämlikhet och jämställdhet.

Barnrättsanalys

Uppdraget rör alla barn och det är viktigt att i arbetet framöver, när det gäller att erbjuda och tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning, säkerställa och följa upp att barn får sina rättigheter tillgodosedda.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på att samtliga berörda verksamhetsområden, både medarbetare och chefer på stadsdelsförvaltningar och i stadsövergripande verksamhet, inom

både myndighetsutövande och utförande verksamheter inom socialtjänsten välkomnar förslaget att erbjuda fler insatser utan individuell behovsprövning. Stadsövergripande verksamheter och stadsdelsförvaltningarna har, under arbetet med uppdraget, framfört behov och påtalat liknande risker och farhågor med vissa mindre skillnader. Den skillnad som görs genomgående i rapporten rör inte verksamhetsområdenas olika behov utan avser barn, unga och vuxna. Detta utifrån de särskilda rättigheter som gäller just barn och unga, till exempel rätten att skyddas från våld, övergrepp och försummelse.

Förvaltningens förslag för vidare utredning utifrån uppdragets resultat är följande:

1. Identifiera *vem*, det vill säga *vilka* grupper av individer, som är i störst behov av socialtjänstens tidiga insatser utan individuell behovsprövning.
2. Öka kunskapen om *vad*, det vill säga *vilka behov* av tidigt stöd som identifierade grupper har, utifrån vad som är möjligt enligt förslaget till ny socialtjänstlag.
3. Ta fram förslag på *vilket sätt* som stadens socialtjänst bör bevilja tidiga insatser utan individuell behovsprövning, om en ny socialtjänstlag träder i kraft.

Stadens mål bör vara att uppnå en attraktiv och lättillgänglig socialtjänst för stadens invånare i behov av tidigt stöd. I sammanhanget bedömer förvaltningen att likställigheten är en central fråga att utreda vidare, tydliga riktlinjer och anvisningar är viktigt i sammanhanget. Vidare behöver staden säkerställa att verksamhetsstödet *Paraphysystemet* kan användas för att dokumentera även insatser som beviljas utan behovsprövning, förändringar som eventuellt kan ta tid att utreda och utveckla. Detta förutsatt att förslaget till ny socialtjänstlag träder i kraft och att kommunfullmäktige beslutar att staden ska bevilja fler insatser utan individuell behovsprövning.

Förvaltningen föreslår att ovan utreds inom ramen för budgetuppdraget 2022 och att även de juridiska- och ekonomiska aspekterna beaktas utifrån vad som framgår av bilagd rapport.

Bilaga

- Hur socialtjänsten ska övergå till att bevilja fler insatser utan individuell behovsprövning, i enlighet med den föreslagna nya socialtjänstlagen, SoL.